

אגף מים ונחלים ד"ר אמיר ארז

הנחלים ים וקולחים
19.3.18

אז מהו המצב הרצוי: המצב הרצוי הוא שאין עודפי קולחים ואין הזרמה כלל לסביבה. מדובר במשאב במחסור וצריך לנצלו עד תום. זוהי גם המדיניות הממשלתית שקוראת להחלפה הדרגתית של מים שפירים בקולחים בחקלאות. במקביל חשוב לשמור על הסביבה, על הנחלים ועל הים, ולא לזהם אותם לא בביוב ולא בקולחים. אם בכל זאת יש עודפים, צריך להעדיף השקיית סרק על הזרמות לסביבה. ועוד אם, אם אין ברירה ויש צורך בהזרמה לסביבה, אז מכיוון שמערכות הקולחים באזורים נרחבים מחוברות, יש להזרים קולחים באיכות גבוהה על פני קולחים ירודים. בנוסף, ראוי לנסות לשפר את איכותם באמצעים שונים כמו חמצון או הזרמה דרך אגנים ירוקים.

אבל היום לצערנו יש עודפי קולחים וצריך להיפתר מהם.

שאלה עקרונית: האם הזרמת קולחים לנחל טובה לנחל או פוגעת בו?

בעקרון רק מים שפירים **טבעיים** בכמות ואיכות מספקים יכולים להביא לשיקום אקולוגי של נחל. מי קולחים גם באיכות שלישונית גבוהה אינם תחליף למים טבעיים בית הגידול שייווצר מנחל עם קולחים אינו בית גידול טבעי. ובית גידול טבעי שיוזרמו אליו קולחים מבחינתו זו הפרעה. (נשמע על זה מהאקולוגים בהמשך).

בנוסף, הזרמה לנחלי אכזב בתקופה בה הם יבשים עלולה "לבלבל" את המערכת הטבעית ולכן לא רצוי להזרים אליהם.

אז לאן כן להזרים אם אין ברירה?
התשובה שלי: עדיף למקום הכי פחות רגיש.

זה פותח סדרה של שאלות:
האם לנחל או ישירות לים?
לנחל גדול או נחל קטן?
מהי הרגישות האקולוגית של החלופות?
האם אפשר לחמצן את המים לפני ההזרמה בכדי למזער את הנזק?
האם אפשר להזרים את הקולחים דרך אגנים ירוקים לליטוש?
האם זרימה בנחל מפחיתה את הזיהום לים?
האם דילוג על הנחל והזרמה ישירות לים עדיפה?
בכל מקרה יש להימנע מלהזרים לנחלים הסמוכים למתקני ההתפלה.
**בסופו של דבר צריך וראוי לבחון כל מקרה כפי שאנחנו מנסים
לעשות בדיוני הוועדה המייעצת למתן צווי הרשאה.**

אז לסיכום מה לעשות:

1. ראשית יש למנוע היווצרות עודפים. יש לתכנן ולבצע אגירה מספקת מבעוד מועד. היום יש להגביר את התכנון והקמה של מאגרים כי אנחנו במחסור גדול.

2. אם יש עודפים יש לנתבם למאגרים גם אם הם רחוקים. לבחון אפשרויות של השקיית סרק כדי מנוע הזרמות לסביבה.

3. כשיש עודפים יש לבחון מהם חלופות ההזרמה שיפגעו הכי פחות בסביבה.

4. יש לבחון איזה נחלים הם חלופות להזרמה. מה מצבם, מה זורם בהם, מהי הרגישות האקולוגית שלהם. לבחור את הנחל בו ההשפעה הפחותה ביותר.

5. לבחון האם להזרים רק דרך אגנים ירוקים (כמו בירקון) ולבנות כאלה שיכולים לשרת מטרה זו כשצריך (ברור כי זו משימה רשה כי אגן ירוק לא מפעילים בכפתור ON OFF).

6. אולי לנתב עודפים אל הירקון שאליו מוזרמים קולחים כל הזמן.

7. ייתכן ועדיף לתכנן מובלים ישירות לים (הגדול) ולדלג על הנחלים הקטנים והרגישים.